

ставления об учебно-воспитательном процессе, невозможно. В качестве альтернативы предлагается идея воспитания личности личностью, что предполагает акцент на внутреннем мире человека, то есть на субъективных условиях учебного процесса. Этот подход является методологической основой для выработки нового педагогического мышления.

Список литературы: 1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – СПб.: Питер, 2001. – 288 с. 2. Батулин Н. А. Психология успеха и неудачи / Н. А. Батулин. – Челябинск, 1999. – 320 с. 3. Белкин А. С. Ситуация успеха: книга для учителя / А. С. Белкин. – Екатеринбург: УГЛУ, 1997. – 186 с. 4. Никишина Г. В. Педагогика успеха: теоретические подходы и практика реализации / Г. В. Никишина, Л. И. Чуприна // Вестник ОГПУ. – 2006. – № 3. – 46 с. 5. Слостенин В. А. Общая педагогика: в 2 ч. ч. 1. / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов – М.: Владос, 2003. – 287 с. 6. Сухомлинський В. О. Людина – найвища цінність. Вибрані твори: у 5 т. Т. 2. / В. О. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1976. – 634 с.

Аннотация

В статье рассмотрен опыт создания ситуаций успеха в различного рода образовательных учреждениях. Показана их эффективность для профессио-нально-личностного развития обучающихся.

Анотація

У статті розглянуто досвід створення ситуацій успіху в різного роду освітніх закладах. Показано їх ефективність для професійно-особистісного розвитку тих, хто навчається.

*Грінченко О. М.
м. Харків, Україна*

ПСИХОЛОГІЯ УСПІХУ ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНОГО ОПТИМІЗМУ

Людина створила потужні технології і навчилася перетворювати світ. Але чи навчилася вона перетворювати саму себе? Наблизилася до своєї досконалості? Чи бачимо ми людину успішною, оптимістично налаштованою, люблячою інших людей, справедливою, правдивою, що реалізує себе як особистість? На жаль, в даний час ми стикаємося з відсутністю гідності, честі, справжньої дружби, щастя і задоволеності. Саме тому питання про створення психології успіху, як основи соціального оптимізму, є особливо актуальною.

Для початку розглянемо, що ж являють собою поняття соціального оптимізму і психологія успіху? Цілісного визначення соціального оптимізму немає, це інтегральне поняття, ключовим аспектом якого є поняття оптимізм. Оптимізм (лат. *optimus* – найкращий) – погляд на життя з позитивної точки зору, впевненість у кращому майбутньому. Оптимізм стверджує, що світ чудовий, із будь-якої ситуації є вихід, все вийде добре, всі люди загалом гарні. Отже соціального оптимізму являє собою віру в суспільний прогрес, у світле майбуття, торжество соціальної справедливості і рівності, надію на матеріальне благополуччя і т.д.

Основними складовими соціального оптимізму є такі складники: очікування змін на краще у своєму житті, висока самооцінка, задоволення матеріальним становищем. Всі ці поняття безпосередньо пов'язані з поняттям успіху.

Успіх – це досягнення поставлених цілей у задуманій справі, позитивний результат чогось, громадське визнання чого-небудь або кого-небудь. Успішність людини безпосередньо пов'язана з його мисленням і діяльністю, а так само з факторами навколишнього середовища і його способом взаємодії зі світом. Психологія успіху людини безпосередньо пов'язана із її соціальною позицією, її настроєм і, отже, оптимізмом.

Соціальний оптимізм, у свою чергу, залежить від багатьох показників, пов'язаних з психологією успіху людини. Саме поняття «успіх» – означає «встигаючий» – той, що робить щось вчасно, вміє узгоджувати свої плани та прагнення з реальними умовами життя. Успішна людина – це людина, що ставить перед собою перспективні цілі і вміє грамотно їх досягати: своєчасно, з мінімальними витратами енергії, в гармонії з життям і обставинами. Успішні люди в глибокому розумінні цього слова – це не улюбленці долі, яким все само пливе в руки, але люди, які вміють з найменшими енергетичними витратами досягати найбільших результатів, люди, що мають тверду віру в краще. Тобто, оптимізм. Їх успіх пов'язаний саме з умінням відчувати ситуацію, застосовувати засоби, адекватні поставленій задачі, а не ті, що суперечать їй, і це приносить відчуття глибокого задоволення.

Як ми бачимо, психологія людини та її соціальний оптимізм нерозривні і взаємозначальні поняття. Але чим вони обумовлюються? Не можна сказати, що всі люди спочатку народжуються успішними чи ні. Насправді такі поняття як успішність і оптимізм обумовлюються як соціальними факторами (умови життя, сім'я, друзі), так і внутрішніми, психологічними (задатками, спрямованістю, прагненнями, інтересами).

У соціальному плані, наприклад, в ході проведення статистичних державних досліджень, були отримані наступні результати. Люди у віці 35–45 років, а також люди, які вважають свій рівень доходів середнім, як правило, не чекають позитивних змін (отже, їм не притаманний соціальний оптимізм, і рівень успішності так само невисокий). Очікують гіршого, в основному, літні люди і ті, які дають низьку оцінку своєму матеріальному становищу (що обумовлено їх справжнім становищем). Очікування змін на краще більшою мірою властиво молодому поколінню (люди у віці до 35 років).

Проте, не можна стверджувати, що оптимізм і успішність залежать тільки від віку та умов життя, ідеології державної політики та інших соціальних факторів. Існують також психологічні чинники, такі як: свідомі установки, самовідчуття особливості сприйняття. Природно, в ході життя у нас формується власне, суб'єктивне сприйняття, що відрізняється від сприйняття інших людей. Причина різниці сприйняття залежить від сенсу існування, закладеного в період дозрівання особистості – жити, щоб їсти, задовольняючи фізіологічні потреби (споживання), або ж, щоб жити, задовольняючи соціально-психологічні потреби (розвиток). Потреби, що задають напрямок розвитку особистості, різноманітні, починаючи від потреби в любові й довірі, красі і комфорту, визнанні і повазі, добрі та справедливості, безпеці і гармонії, до потреби в самовираженні і самореалізації, збереженні індивідуальності або ж належності до колективу.

У кожної людини різні потреби, різні способи їх задоволення і різний рівень задоволеності. Хтось менш успішний в досягненні бажаного, хтось – більш, але слід пам'ятати, що власна психологія успіху при бажанні людини і його посиленій роботі над собою, може виховуватися, формуватися і поліпшуватися, поступово перетворюючись в навички, уміння і звички. Тобто, кожна людина може виробити в собі навички успішної людини, і з часом стати повною мірою такою.

Американські психологи Д. І. Тойч і Ч. К. Тойч піддали аналізу фактори, які можуть допомогти людині створити передумови для успіху в усіх справах. Для цього потрібно дотримуватися таких принципів: не оцінювати себе, як невдахи чи поганої

людини (постійне звинувачення себе в якихось порушеннях і недоліках, представлення себе у вигляді жертви створює і притягує подібний тип відносин з іншими людьми); не бути емоційно залученим в розмови про негативні аспекти життя, уникати виникнення занепадницьких настроїв (невдачі завжди носять тимчасовий характер, а їхній життєвий досвід безпосередньо буде впливати на нашу поведінку); зосереджуйте свою увагу на тих епізодах свого життя, які завершилися вдало і принесли успіх (у цей момент у вас будуть вироблятися гормони задоволення, щастя, вам легше буде налаштуватися на успіх, ви будете направлені на очікування успіху).

Так само важливо усвідомлювати, що ваше процвітання не обов'язково має бути пов'язане лише з грошима. Потрібно завжди відчувати в собі наявність вільного часу для виконання своїх планів і бажань. Уміння прийняти від світу його красу, відчувати любов оточуючих людей, відчувати радість здоров'я, проявити щедрість в розрахунках і широту кругозору по відношенню до всіх подій життя – ось програма поведінки людини, яку очікує удача й успіх, включаючи повне матеріальне благополуччя.

Ще однією передумовою успіху є вміння прийняття рішень, не можна ухилятися від цього процесу (необхідно навчитися дотримуватися своїх рішень, вміти їх відстояти при необхідності, завжди у них вірити).

Формування відповідної програми в інформаційному полі дозволяє в реальному житті застосувати універсальну формулу «Я можу». Чимало уваги приділяється ще і взаєминам між людьми, як одній з важливих складових у формуванні програм успіху й удачі. Необхідно уникнути страху спілкування з людьми, позбутися від прагнення завищувати перед іншими свої особисті здібності і можливості, що може принести негативні наслідки. В особистих стосунках необхідно визнати право кожного бути самим собою. Кожна людина може знайти в іншому щось хороше, виявити несподівані здібності, яскраву індивідуальність (добрі думки при спілкуванні з ними нормалізують будь-які конфлікти). Серйозною перешкодою до досягнення успіху є звичка багатьох людей вигадувати виправдання своїм невдачам. Система «виправдання» перекладає відповідальність за події у своєму житті на інших. Це викликає безпорадність і повну залежність від людей і обставин.

Психологія успіху створюється в тих людей, які самі розпоряджаються своєю долею, мають впевненість і незалежність суджень, беруть на себе відповідальність за своє життя. Таким людям, як правило притаманний соціальний оптимізм, тому що в їхньому житті присутня віра в позитивний результат подій, прогрес суспільства, надія на краще. Але це не означає, що психологія успіху змушує жити в ілюзії, успішна людина насправді сприймає світ і суспільство такими, якими вони є, але акцентує увагу на позитивних аспектах. Вчіться задовольнятися тим, що є. Боріться зі схильністю повернутися до страхів, депресії, спілкуйтеся з щасливими людьми. Ставтеся з гумором до подій, не драматизуйте їх, припиніть каятися і шкодувати! Найчастіше висловлюйте вдячність тим людям, які вас оточують, проявіть увагу до тих, хто висловив свою вдячність вам. І тоді ви зможете на власному прикладі відчувати, як ваша психологія успіху приносить плоди в соціальному плані, а саме в задоволеності та оптимізмі.

Список літератури: 1. Боташева Ш. Х. Социальный оптимизм и пессимизм как философская антропология. М., 2001. 2. Степанский В. И. Влияние мотивации достижения успеха и избегания неудачи на регуляцию деятельности // Вопросы психологии. 1981, № 6. 3. Суименко И., Ефременко Т. О. Номо економісус современной Украины. Поведенческий аспект. – К.: Ін-тут социологии, 2004. 4. Шахназаров Г. Х. Идеология социального оптимизма. М., 1979.